

Odločilni dnevi za rudarje se bližajo.

Železniški delavci, ki nameravajo zastavkati 1. julija, iščejo alijanco z rudarji, alijanco, ki bo nekaj štela. Konferenca med voditelji železniških unij in rudarjev v Cincinnatiju. Ako se zedinijo za enotno fronto, bo prve dni julija blizu poldrugi milijon delavcev v stavki. Velike demonstracije stavkarjev v Zapadni Virginiji.

Cincinnati, O. — Unije železniških delavcev, ki so v stavkovnem gibanju, so zadnji petek storile prvi važni korak za skupno defenzivno akcijo z rudarji vred. Berth M. Jewell, predsednik departmeta železniških unij v Ameriški delavski federaciji, je bil pooblaščen po izvrševalnih odborih treh organizacij, da povabi voditelje premogarjev na skupno konferenco; povabljeni so tudi vse ostale unije železniških delavcev kakor tudi štiri velike bratovščine železničarjev.

Namen konference je — kakor že omenjeno — obrambna alijanca železniških delavcev in rudarjev. V njej bi bila alijanca že ustanovljena v zadnjem februarju, toda takrat ni pomenila nič. Predstavnik železničarjev in rudarjev so si obljubili vzajemno pomoč v slučaju potrebe, niso pa sklenili ničesar, kakšna naj bo pomoč.

To vrzel nameravajo zdaj zamašiti in dati alijanci meso in kri. Ako se to zgodi, tedaj bo 1. julija ali par dni pozneje 1,800,000 delavcev v stavki — 600,000 rudarjev in 1,200,000 železniških delavcev — katerih program bo skupen.

V soboto je prišel John L. Lewis, predsednik organizacije rudarjev, v Cincinnati in takoj so se vršili mnogi sestanki, ki so se nadaljevali v nedeljo.

Chicago, Ill. — V takih okoliščinah so operatorji, dokazuje dejstvo, da so lastniki takorvane odprte jame v Lesterju in Sherwoodu nabrali v Chicago prvo sto mož in jih poslali na delo v spremstvu privatnih strelcev, ki so oboroženi s strojnimi puškami.

To je prvi pomak obratovanja na polju premoga v Illinoisu od kar traja stavka že tretji mesec. Kakor poročajo iz Herrina, Ill., si lastniki omenjenih jam ne bodo dosti pomagali s čikaškimi stavko-kazi.

Morgantown, W. Va. — Velike demonstracije stavkujočih rudarjev in njihovih žena ter hčera — skupaj je bilo okrog 1500 demonstrantov — so se vršile zadnje dni pred premogovnikom št. 1 Davis Coal kompanije. Demonstracije so bile mirne. Navzočih je bilo veliko število detektivov, toda niso motili rudarjev. Okrajni pravdnik Posten, ki je bil sam navzoč, je dejal, da niso stavkarji kršili nobenega zakona. Ugovarjal je le temu, ker so rudarji s svojim pohodom ustavili promet na cesti.

Demonstracije so bile organizirane proti stavkokazom, katere so rudarji pozivali, da opuste delo in se pridružijo stavki. Nekaj stavkokazov se je odzvalo; rudarji upajo, da pridobe še druge na njihovo stran.

Privatni kompanijski policaj William C. Tennant je bil napaden na cesti, ko se je vozil v avtomobilu zgodaj jutraj zadnji torek. Napadalec so ga pretepli in mu vzeli revolver in puško. Tennant ne pozna napadalec in nihče ni bil aretiran. Oblasti so pozneje dognale, da ni imel dovoljenja za strelno orožje.

BLAŽENA PROHIBICIJA.

Philadelphia, Pa. — Zadnji petek se je na tujaknji železniški tovorni postaji odmašil velik sod vina, ki je bil na potu v New York. Voz je skočil s tira in sod, v katerem je bilo 50,000 galonov vina, se je avtomatično odprl. Delave v bližnji tovarni so takoj zaduhali pijačo in v trenutku je bila velika množica zbrana okrog sode. Sod je imel napis "alkohol" in prestrašeni prohibicijski agentje so prišli in vpili, da je v sodu lemi alkohol — smrtonosni strup. Toda nosovi nepovabljenih gostov so znali, kaj je, in zabava se je nadaljevala toliko časa, da ni ostalo drugega v sodu kakor vinaki duh.

POLOŽAJ STAVKUJOČIH RUDARJEV V PENNSYLVANIJU.

Vrste stavkarjev so neomajne na celi štiri v tretjem mesecu štrajka.

ZMAGA ALI PORAZ ZAVIJE OD NOVOORGANIZIRANIH RUDARJEV.

Cresson, Pa. — (Feder. Press, Art Shields.) — Vrste stavkujočih rudarjev v centralni Pennsylvaniji so čvrste dvanajsti teden stavke kakor so bile prve dni v boju za ohrano organizacije in John Brophy, voditelj rudarjev, je prepričan, da bo prej izgine kup premoga kot bo konec stavke.

Več ko 60,000 premogarjev je udeleženi v tej veliki bitki v Pennsylvaniji; 43,000 rudarjev je bilo že prej organiziranih v štiri najstih okrajih, iz katerih sestoji distrikt organizacije, približno 20,000 je pa organiziranih med stavko iz okraja Somerset in iz delov okrajev Cambria ter Indiana. Nekaj jih je tudi v vzhodnem delu okraja Westmoreland.

Od zadetih stavke, ki je pomembnost obrnjena na blye neunijske rudarje, od katerih je takorekoč odvisna zmaga ali poraz. Kakor neunijski delavci v okraju Fayette, zapadna Pennsylvanija, in kakor vsi neunijski rudarji v Pennsylvaniji — izvenemj v delu okraja Westmoreland — tako so tudi neunijski rudarji v centralni Pennsylvaniji stopili v stavko. Večina njih je zaštrajkala v prvih dveh tednih in potem so v kratkih presledkih sledili drugi; edina skebska središča, ki kaj štejejo, sta Vintondale in Colver v okraju Cambria, kjer je vsega skupaj 550 rudarjev, in Hellwood v okraju Indiana s 250 rudarji.

Vintondale, ki je pred kratkim zaslovel vsled surovega napada na A. G. Haysa, newyorškega odvetočnika in zastopnika "American Civil Liberties Union", zalaga s premogom Lackawanna Steel kompanijo v Buffalu, dočim je Hellwood lastnina Bethlehem Mines korporacije, podružnice jeklarskega trsta z enakim imenom. V teh treh krajih rudarji še niso organizirani, ali produkcija je kljub temu padla kot n. pr. v Vintondalu, kjer lokomotive prevažajo prazne vagonne semintja. Veliko rudarjev je pustilo delo, drugi pa delajo z nekako prisiljenostjo.

Največji udarec je stavka zavdala Cambria Steel kompaniji, ki ima tovarne v Johnstownu in okoli. Odkar počiva pet velikih premogovnikov v Cambriji, je produkcija jekla padla na polovico; naročila, ki so bila odložena za bodočnost, so popolnoma izgubljena. V dveh premogovnikih skušajo nadaljevati z delom s pomočjo 75 do 150 stavkokazov, ki so večinoma jeklarski delavci in nimajo pojma o rudarstvu.

Rudniki cambrijskega jeklarskega trsta so unijonizirani. Organizacija je tu že bila, toda veliki jeklarski štrajk leta 1919. jo je uničil. Rudarji v Cambriji so bojevniki in s pomočjo splošnega gibanja rudarjev bodo zdaj obradali organizacijo za vsako ceno.

Boj za ohrano te organizacije kakor tudi one v Somersetu, kjer je 12,000 premogarjev v uniji, bo najhuji boj ob koncu stavke. Pogodba, ki se bo nanašala na te okolišče, bo trdo delo, toda rudarji izjavljajo, da ne bo miru, dokler ne bo priznana njihova organizacija. Razpoloženje med novo organiziranimi rudarji je dobro. Tupaj (Dolaj na 3. strani.)

MEZDE IN PROFITI — BOLI S MEZDAMI, GORI S PROFITI!

New York, N. Y. — (Federated Press.) — Železniške družbe po vsej deželi znižavajo mezde svojim delavcem. Medtem pa železniška družba New York Central poroča, da je naredila v prejšnjem letu čistega dobička \$22,295,685, to je \$8.93 na delnico. Northern Pacific je istočasno naredila \$22,005,399 čistega dobička, oziroma približno tri milijone dolarjev več kot v letu 1920.

DVOJNA MERA SE NI ODPRAVLJENA.

AKO DVA STORIŠTA ENOISTO, NI ENOISTO.

To je pokazalo postopanje proti organizaciji židovskih pekarskih delavcev.

New York, N. Y. (Federated Press.) — To in marsikatero drugo mesto je preprečeno z "veriznimi" prodajalnimi, posebno grocerijami in mesnicami. Njih konkurenca je pravila marsikatero malega trgovca ali mesarja po svetu iz trgovine. Kadar se je "verizna" prodajalnika organizacija odločila, da dobi trgovino v gotovi posesti, je ponudila lokalnemu trgovcu nizko ceno za njegovo trgovino. Ako je trgovec odklonil ponudbo, je organizacija prišla konkurirati z niskimi cenami, dokler ni spravila trgovca iz trgovine, ali ga je pa celo pahnila v bankrot. Ali ste že kdaj slišali ali čitali, da je bila kakršna "verizna" prodajalnika korporacija obtožena, da je kršila pretristjanski zakon, ali da se je proti nji uvedlo kazensko postopanje?

Pred nekaj tedni je bil revsay tak položaj napravljen tukaj v pekarski industriji. Mesto velike "verizne" prodajalnice organizacije je dobro rejeno denarno močnjice je bila Unija židovskih pekarskih delavcev, ki se je poslužila te vrste konkurenčnega boja. Neki Max Schlesinger, pekarski mojster na 29 Avenue C, se je norčeval iz organizacije pekarskih delavcev in je izjavil, da ne nastavi organiziranih pekarskih delavcev. Na to je organizacija pekarskih delavcev odprla pekarno, poleg je pa še znižala ceno.

In kaj mislite, kaj se zgodilo? Stvar, ki je bila "all right", ko so jo izvršili privatni bižniški interesi, je postala napačna v trenutku, ko so jo podvzeli organizirani delavci. Schlesinger je apeliral na Samuel Untermyerja, znanega odvetočnika, ki se nekaj časa trudi, da odzdravi sedanji gospodarski red in ga ohrani. In seveda je apeliral tudi na državnega pravdnika. Nekaj minut je minilo in Jacob Goldstone, unijški organizator, je že prejel naročilo, da naj zapre pekarno.

Unija je uvaževala naročilo, toda sklenila je, da ga ignorira. Zdaj je velika porota obtožila sedem in trideset odborov Unije židovskih pekarskih delavcev. Obtoženi so, da so hoteli s zaroto onemogočiti trgovino.

Kampanjo proti delavski uniji je spremljala cela vrsta šankov v časopisju, v katerih so šankarji trdili, da člani Unije židovskih pekarskih delavcev prejemale na teden od \$90 do \$125 mezde. Pred Lockwoodov komitej so prišli tudi židovski pekarski mojstri in so pričali, da židovski pekarski delavci zaslužijo povprečno \$76 na teden. Ko so odvetočnik pričel izpraševati Morris Frankela, urednika "Mediatorja", glasila židovskih pekarskih mojstrov, je pristal, da je trdil, da prejemale židovski pekarski delavci v Brooklynu po \$75 na teden, dasiravno so prejemale veliko manj. Dejal je, da se je zmotil, toda mezda znaša vsakega \$65 na teden. Na njegovo nesrečo je pa moral pristati, da so bile stranske razmere v pekarski industriji, predno so se delavci organizirali. Delavci so morali delati po osemnajst ur dvanajst dolarjev na teden.

Po izjavi Max Preunda, člana eksekutive Unije židovskih pekarskih delavcev, prejmejo pekarski delavci precej visoko mezdo v primeru z mezdami drugih delavcev in zboljajo se tudi delovne ure. Ali vse to so izvršili s pomočjo svoje dobro organizacije po hudem boju s pekarskimi podjetniki, ki so jih hoteli za vsako ceno obdržati v starih suženjskih razmerah.

RUDARJI NE BODO UVAŽEVALI PREDLOGA ZA ZNIŽANJE MEZDE.

TO SO JARNO POVEDALI ZASTOPNIKI RUDARJEV V ANTICITIZINGA POLJA.

Ravno tako odločno zahtevajo priznanje organizacije in osemurni delavnik.

New York, N. Y. (Federated Press.) — Zastopniki rudarjev z anticitizinga polja so zopet in odločno obvestili zastopnike premogovniških podjetnikov, da ne bodo uvaževali predloga za znižanje mezde. To izjavo so podali, ko so prišle zopet seje mezdnega pododseka.

Rudarji zahtevajo 8-urni delavnik, popolno priznanje organizacije in da se sedanja mezda smatra za predmet diskusije o medzi in navzgor.

Odkar trajajo konference, ni bil položaj še tako kritičen. Ako podjetniki ne odnehaajo od svoje zahteve, da se sestavi razsodišče iz oseb, o katerih postoji prepričanje, da bodo odločile proti rudarjem, se suspensija dela lahko spremeni v stavko, katere bo tedaj izravnanje, kadar se izravna spor na polju mehkega premoga.

Rudarji pravijo v svojem odgovoru, da predlog za ustanovitve razsodišča, v katerega naj predsednik imenuje člane, ne pove dovolj, kaj bo namen tega razsodišča.

Podjetniki še niso odgovorili na odgovor zastopnikov rudarjev.

Naj bo odgovor kakršen hoče, rudarji se bodo držali treh glavnih točk, katere navajajo v svojem odgovoru. Od podjetnikov je zdaj odvisno, ako se hitro sklene nova pogodba. Premog, ki je tvoril na ravnih skladiščnih rezervah, od katere so podjetniki pričakovali čudeže, se krši vedno bolj in bolj. To opazujejo tudi podjetniki in, katerega je njih trmoglavoost nerazumljiva. Zdi se, da nalahko ne bodo odnehati, dokler ne nastane pomanjkanje premoga.

NASELJEVANJE VOJAKOV NA ZEMLJIŠČIH JE PONEBREŠČILO.

Sydney, N. S. Wales. — Avstralski ministrski predsednik Hughes pravi, da naseljevanje do služenih vojakov na zemljiščih ni bil uspeh. Potrošenih je bilo \$250,000,000; da se naseli 25,000 do služenih vojakov.

Zdaj priznajo oficijelno, da so izmed pet naseljenih vojakov trije je vojski pustili zemljišče, da ostane zemljišče. Tisti, ki so ostali na zemljiščih, ne kažejo nobenega napredka. Postavili so jih na kmetije, ne da bi kaj razumeli o kmetijstvu.

Veliko do služenih vojakov v Avstraliji je brez dela in njih število se množi.

VRTINE V WISCONSINU.

Šest oseb mrtvih.

Glenwood City, Wis. — Silni vetrovni vrtnice je dviral skozi štiri okraje v zapadnem Wisconsinu in ručil in podiral dreve, hiše, brzojavne in telefonske drogeve. Število mrtvih oseb cenijo na šest, ranjenih pa na sto.

Vetrovni vrtnice sta spremljala deževni nalliv in toča. Okoli dve sto farmarskih poslopj je v razvalinah in velike živine je ubite. Škoda znaša okoli milijona dolarjev.

Naslednik Ghandija v spoletni spor.

Ahmadabad, Indija, 17. jun. — Kverci, vodja nekooperativističnega gibanja v Indiji, ki je nasledil Ghandija, kateri je v jedi, je bil obsojen na leto dni poostrenejega zapora in 500 rupijev globe.

primeri z mezdami drugih delavcev in zboljajo se tudi delovne ure. Ali vse to so izvršili s pomočjo svoje dobro organizacije po hudem boju s pekarskimi podjetniki, ki so jih hoteli za vsako ceno obdržati v starih suženjskih razmerah.

AMERIŠKI GENERAL PROTESTIRA PROTER ZAMORSKE ČETE V NEMČIJI.

Berlin, 18. jun. — General Allen, vrhovni poveljnik ameriških čet v okupiranem delu Nemčije, je izjavil v razgovoru z ameriškim poročevalcem v tujaknjem ameriškem poslanstvu, da je prisotnost zamorskih vojaških čet ob Renu in kjerkoli v Evropi sramota za civilizacijo. Francija je tista, ki ima napol barbarske zamorec pod orožjem v Nemčiji. Allen je dalje rekel, da je groza misliti na okupacijo Rura.

TAMANITJE SE BOJE GLASOVALNIH STROJEV.

BRANIJO SE JIH Z RAZNIMI IZGOVORI.

Dokler niso na voličih uvedeni glasovalni stroji, je za tamanitje igrača popraviti izid volitev.

New York, N. Y. — Tamanit-skemu dvorec ni menda nobena reč tako zoperna na svetu, kot glasovalni stroji. Dokler ni teh prekleanih strojev na voličih, se izid glasovanja lahko popravi v interesu tamanitov. Po stari metodi, to je brez glasovalnih strojev, so tamanitje skozi leta in leta kradli nasprotnim strankam glasove, da je bilo veselje. Tamanitje so skoraj izključno odločevali, kdo bo sedel v občinskem svetu ali pa v državni legialaturi. Kadar je zmagal opozicijski kandidat, je bilo zanj oddanih toliko glasov, da tudi tamanitske tativne glasovne in volilne sleparije niso mogle spremeniti izida glasovanja.

Torej ni nobeno čudo, ako se tamanitje postavljajo po robu proti uvedanju glasovalnih strojev. Zavedajo se pa, da je moč Tamanitskega dvorca zdrobljena v trenutku, ko se uvedejo za volitve glasovalni stroji, ker bodo stroji tako registrirali glasove, kot bodo oddani za kandidata.

Državni tajnik Lyons je obvestil tamanitsko mestno administracijo, da mora uvesti glasovalne stroje tako, kot je sklenila legialatura in če tega ne stori, tedaj jih nakupi sam. To je dalo David Hirschfeldu, mestnemu prokuratorju komisarju povod, da je pisal državnemu tajniku Lyonsu, da bo težko razložiti visoko ceno njegovim prijateljem, ker so stroji po \$900 predragi. Pismo je pisano v pravem očetoškem sva-rilnem tonu.

Tamanitje so molčali o ceni, dokler so se lahko poslužili drugih sredstev, da so preprečili nakup strojev. Zdaj so vsa druga sredstva obrabljena in ne drže več in tako so prišli nazadnje "visoke" cene na vrsto. Kaj pride za "visokimi" cenami na vrsto, ako ne bodo imele pričakovanega učinka, je že seveda uganka, ker tamanitje nikomur ne obojaajo svojih skrivnosti na nos. Ve se le toliko, da se tamanitje ne bodo podali tako hitro, ampak bojevali se bodo proti uvedanju glasovalnih strojev, dokler imajo upanje, da jih lahko zadržijo. Vsak zadržek je za tamanitje velika pridobitev.

UPORNI VOJAKI V INDIJI ODPUŠČENI.

New York, N. Y. — Prijatelji svobodne Indije imajo organizirano svojo časnikarsko agencijo. Ta agencija jim poroča v brzojav, ki iz Hiderabada, da se vojski punitajo v hiderabadski armadi in da so indijski vojski v službo domaćih knezov pripravljeni na revoluto, ker Mahatma Ghandija ne izpuste iz ječe in ker britski vojski in uradniki ne zapuste Indije.

"Nedavno niso hoteli suljarji prvega cesarskega polka obleči uniforme, ker so bili pod vplivom indijskih revolucionarjev", pravi brzojavka. "Regularna infanterija — nizam v Hiderabadu — je prevzela prve vrste suljarjev in nizem je odredil, da se takoj odpuste nepokorni vojski."

Brzojavka pravi dalje, da je bilo odpuščenih 250 suljarjev od prvega in 200 suljarjev drugega polka.

BELGIJA JE OBRNILA HRBET FRANCIJI V HAAGU.

Vse države, izvenemj Francije, so sklenile, da bodo konferirale s ruskimi delegati.

LITVINOV BO VODIL RUSKO KOMISIJO.

Haag, Holandija, 18. jun. — Belgija, za katero se je Francija toliko tepla v Genovi, je zdaj obrnila Franciji hrbet in podprla program Velike Britanije. Devetin-dvajset držav, ki so zdaj zastopane v Haagu, je sklenilo, da se udeležijo konference z ruskimi boljševiki, edina Francija je bila proti. Francoski zastopnik Charles Bonist je dejal, da se rezervira, dokler ne dobi končnih navodil iz Pariza.

Ta sklep se smatra za velik triumf Lloydja Georgea, ki kontrolira haasko konferenco, čeprav ni navzoč. —Zadnje se so pošle med organiziranjem konference. Male države so dosegle, da podkomisije štejejo trinajst namesto enajst članov, tako da bodo imele več nastopstva. Imenovane so bile tri podkomisije.

Angleži so dosegli, da delegatje ne bodo pripravili nobenih detajlnih načrtov za rešitev ruskih problemov. Vsi zaključki in Haagu bodo predloženi vladam v potrditev; to pomeni, da sklepi haaske konference niso obvezni in delegatje nimajo poslaniških moči, da bi zaključili nekaj, kar bi venslo njihove vlade. To velja tudi za Ruse, ki pridejo sem 26. junija. Ameriški opazovalec pravi, da je konferenca vsled tega brez pomena in ne bo drugega kakor debata klub.

V treh odsekih ali podkomisijah, ki bodo po vrsti se pešale a ruskimi dolgoti, privatno lastnino in krediti, imajo večino Angleži, Italijani, Japonci, Belgijci in Holandci. Francosi so tudi vključeni, ako francoska vlada umakne svoje pogoje, da mora Rusija prej prekriti svojo spomenico z dne 11. maja, predno se Francija udeleži konference v Haagu.

Časnikarski poročevalci so dobili svojo sobo v Mirovni palači. Angleži so najbolj liberalni nagoram reporterjem; obljubili so, da bodo vsak dan dvakrat dajali poročila o poteku konference angleškim in ameriškim poročevalcem.

MULA NI DOVOLILA ŠERIFU PREISKAVE.

Bronila je parkrat in stekla po cesti.

Bluefield, W. Va. — Deputijski šerif H. L. Belly je stal na cesti in prežal na tihotape, ki naj bi ali vozijo opojne pijaše. Dej po cesti je prijedil Bill Blankenship na svoji muli. Šerifu se je zdelo, da ni vse v redu in postavil je Blankenshipa. Bill je vlijudno stopil s mule in rekel deputiju, ko je izvedel, kaj hoče, da naj preišče mulo. Od sedla sta štrleli dobro nabasani bisagi. "Aha, tukajle notri najdem, kar ja iščem", si je najbrž mislil deputij, kajti pristopil je k muli, da preišče bisagi. Komaj se je pa deputij dotaknil bisage, je mulo skočila pokone, parkrat je bronila in stekla je doli po cesti. Deputij je takoj spoznal, da mule ne doteče in poizkusil je svojo srgo s samokresom. Zadel je mulo, a mula je tekla in tekla. Napravila je štiri milje in ko se je približala meji Kentuckija se je zgrudila na tla.

Blankenship tudi ni ostal na mestu. Pomeril je pot proti državnji meji in bil je preje v Kentuckiju, predno je deputij dospel do meje.

NADEBUDNA HČERKA.

Hazard, Ky. — 16-letna Hazel Pass je ustrelila svojega 55-letnega očeta, ker jo je ožmerjal zaradi ljubčeka. Kroglja je zadela očeta v glavo. Dekleta so aretirali.

VERME.

Chicago in okolice. V torek oblačno. Ni velike spremembe v temperaturi. Zmerni vzhodni vetrovi.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cena oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina: Zedinjene države (izven Chicago) \$5.00 na leto, \$2.50 na pol leta in \$1.25 za tri mesece; Chicago \$6.50 na leto, \$3.25 za pol leta, \$1.65 za tri mesece, in za izposojnino \$8.00.

Naslov na vse, kar ima stik s listom:

"PROSVETA"

2657-59 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovene National Benefit Society.

Owned by the Slovene National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$5 per year; Chicago \$6.50, and foreign countries \$8.00 per year.

"MEMBER of THE FEDERATED PRESS"

Datum v oglepanju n. pr. (Junija 30-22) poleg valnega imena na naslova pomeni da vam je s tem dnevom potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam ne ustavi list.

ČAKAJ NE ODPRAVIMO VZROKOV?

Senator Borah je pri neki razpravi v senatu omenil, da je sedem držav iskalo informacijo o strupenih plinih v Ameriki, dasiravno je bil na washingtonski konferenci napravljen sporazum, da se strupeni plini odpravijo.

Strupeni plini so bili nepoznana reč v vojakovanju do zadnje evropejske vojne. Nekaj je bilo slišati o strupenih plinih v burski vojni, ko so se Buri pritožili, da Angličji vporabljajo liditne bombe, ki razširjajo strupene pline, ko se razpočijo. Znano je, da protest Burov ni ničesar zalegel in da so angleške čete še nadalje streljale z liditnimi granatami na burske postojanke in bursko vojsko.

V evropejski vojni so pa hkratu pričeli vsi vporabljati strupene pline in skoraj na vseh frontah. Zadnja je stopila v vojno Amerika. Ameriški strupeni plin je bilo težko odkriti. Bil je brez vonja, brez barve in okusa. Zelo težko ga je bilo odkriti. Vojna je bila dovojevana in kemičarji so šli na delo in spopolnili strupene pline. Nekoč je bilo celo poročano, da so odkrili tako strupene pline, da lahko par letalcev vse umori v nekaj urah in v tako velikem mestu, kot je Chicago. Samoposebi se razume, da so pričela prihajati v Ameriko vprašanja o tem plinu.

Strupeni plini naj se odpravijo v prihodnji vojni! Tako govore dobrijani, ki pravijo, da naj bo vojna "človeška". Ali je sploh katera vojna človeška? Ali je sploh mogoče kateri državi zabraniti vporabo strupenih plinov, ako pride do vojne in se bojuje za svoj obstanek, kot pravijo narodni ekonomski? Vojna ni nobena človeška, pa tudi nemogoče je predpisati eni ali drugi državi, kakšnega orožja naj se posluži v vojni. Pred izbruhom evropske vojne so postali razni dogovori glede vojakovanja, ko so pa pričeli grmeti topovi, so bili ti dogovori pozabljeni. Vsaka država se je poslužila tistega orožja, katerega je smatrala najbolj učinkovitim, da porazi nasprotnika. Posluževali se niso le strupenih plinov, ampak metali so tudi ogenj drug na drugega, tako da so vojaki goreli kot žive bakije.

Torej je treba odpraviti vojne, ako hočemo, da se odpravi vojakovanje s strupenimi plini in drugim takim sorodnim orožjem?! Toda kako? Dokler imamo kapitalistični način proizvodnje in se države pulijo za tujezemne trge, kako naj se preprečijo vojne? Nekateri pravijo z mednarodnim tribunalom. Dobro! Kaj bo pa mednarodni tribunal storil, ako se ena ali več držav ne bo hotelo podvreči njegovemu izreku? Na razpolago bo imel boj-kot, blokado, kar je že pol vojne, navsezadnje pa orožje. Torej bo zopet vojna.

Ako se hočejo odpraviti vojne in vporaba takega orožja, kot so strupeni plini, tedaj se morajo odpraviti vzroki, ki povzročajo vojne. Človek, ki kriči, da se naj odpravijo strupeni plini in vojne, pridržuje naj se pa vzrpk, ki jih povzročajo, je podoben človeku, ki bi rad opral kožuh, zmociti ga pa noče.

Nekateri seveda še danes trdijo, da so narodni interesi povzročili evropsko vojno, ko je jasno kot beli dan, do so vojno povzročili gospodarski interesi raznih držav, ki so udarili drug ob drugega na Bližnjem vztoku. Tudi o drugih vojnah, ki so se vršile pred evropsko vojno, je znano, da so učinkovali gospodarski interesi, da so se zanetile.

Dokler bomo vztrajali pri kapitalističnem načinu blagovne produkcije in distribucije, bodo postojali vzroki za vojne. Iz tega spoznanja sledi, da morajo saj takozvane civilizirane države odpraviti produkcijo in distribucijo blaga za profit in ju nadomestiti s produkcijo in distribucijo blaga za ljudske potrebe, da se med njimi odpravijo vzroki za bodoče vojne. Z drugimi besedami to pomeni, da je treba odpraviti kapitalizem in ga nadomestiti s socializmom.

Dobri in človekoljubni ljudje, ki pripadajo k republikanski ali demokratski ali kateri drugi meščanski stranki, katerim teče mrzel znoj raz čelo, ako slišijo, da bodo v bodoči vojni vporabili strupene pline, pa nočejo ničesar slišati, da se kapitalistični način blagovne produkcije in distribucije nadomesti s socialističnim. Zaradi tega tudi njih gromenje proti strupenim plinom ali proti bodočim vojnem nima nobene vrednosti.

Odpravite glavni vzrok za bodoče vojne in vojne bodo odpravljene med civiliziranimi narodi, z njimi vred pa tudi strupeni plini in drugo tako orožje.

SLIKE IZ NASELBIN.

Is obližbe Exporta, Pa. — Pred par leti sem čital, da tam daleč na zapadu, v državi Washington, mestu Seattle, valijo plaščice po brezičnem brzojavu. Začel sem misliti, kako bi bilo to mogoče, medtem pa mi je prišel v roke list iz newyorške države, da so ženske se pričele dobivati otroke po brezičnem brzojavu. Iz Portlanda v Oregonu so v listu pisali, da imajo jajce v izobilju, ker jih jim pošilja kokotja družina po brezičnem brzojavu. Čudežna poročila! Dopisnik v Prosveti, št. 103 pa je prekosil vna ta poročila, kajti on je iznašel nov način sanjarenja. Reč je, da se je mučil in pregledoval, kako bi mogel ta čudodelen aparat izpopolniti. Dolgo je delal pokušnje, nazadnje pa se mu je posrečilo, da je sanjal po brezičnem brzojavu. Ali ni bil srečen tisti, ki je prvi plesal po, novo iznajdenem sanjalnem aparatu? In kdo mislite, da je bil ta smrtnik? Ne bom rekel, da je bil kdo izmed vas čitateljev, nikdo drugi ni bil tisti srečen človek, kot jaz sam. S tem je rečeno, da so vsi dosežani rekordi pobiti.

Stavka v tujakih okolici je ravnotaka kot je bila v prvih dneh razv. v Exportu delajo dva ali trije najeteži, ki pa mislim, da so Poljaki in dobijo en železniški voz. Premoga vsaki drugi dan. Če tega večnoma pripeljejo iz našega Claridge, ker imajo rova prevrtane iz hodnika v hodnik. To nam torej ne more škodovati.

Pred par dnevi smo dobili eno največjih neuničljivih trdnjav v okraju Westmorelandu; Pa., to je takozvan "Standard Shaft". Kateri kompaniji pripada, mi ni znano. Zastavkalo je približno 800 rudarjev. Zmaga se torej nagiba na našo stran, če par tednov vztrajnosti, pa bo naša. Bratje, vzdržimo se ta kratek čas in šeli bomo s svojega truda. Kapitalisti v neuničljivih premo-galnih poljih so že leta in leta pletli bič, s katerim so nas tepli, sedaj pa so nam hoteli potisniti na glavo še trnjevo krono. Toda delavski trpin niso več mogli prenašati strašne muke, zagnali so glasno zahtevo, da je postal ves svet pozoren, vrgli mučeniško krono na glavo in šbili bič, ki jih je tepel skozi desetletja ter ga obrnili v nasprotno smer. Ako bodo torej kapitalisti tepeni, so temu sami krivi, kajpa so se spletli tako močan bič.

Še enkrat, bratje, potrpi, vzdržimo in zmaga bo naša. Naj ne bo odpadnikov v naših vrstah. Stojmo trdno, rame ob ramo in izvojujmo ta boj, ki se bje na življenje in smrt premogarjev v Združenih državah. Ta boj nam je zadnji, ako smo edini in združeni. Še bodo radi vprašali kapitalisti, koliko je vreden našega truda, zato moramo mi sedaj vprašati, koliko je vredna ena to-na premoga, ki jo želimo kupiti. Naše geslo naj bo: Zmagati ali umreti! — Westmorelandski stavkar.

Dyer, W. Va. — Ker se noče nihče oglašati iz naših zagorskih hribov, se zopet oglašim. Rojaki morda mislijo, da nas ni več, ker ni nikakega glasu iz naše naselbine. Če človek premisli naš položaj bi res moral priznati, da se skoraj ne spleta oglašati se v javnosti. Ker ravnotoliko je, da živimo. Kar se tiče organizacije, smo popolnoma mrtvi zato so tudi delovni pogoji dokaj slabi. Obratujemo skoraj vsaki dan, ali v vreme dopuščajo, če pa ni pravga vremena, ni mogoče delati v gozdu. Pravega vremena pri nas ni, ker dežuje neprestano, skoraj bi lahko rekli: trideset dni na mesec. Vsak, ki lahko misli, koliko poštenje imamo potemtakem.

Na kak prihranek ni misliti, tudi če bi nam dopuščalo vreme, da delamo vsaki dan. Ni bi ne mogli prihraniti izvenjsi žuljev na roki, kajti gospodje podjetniki dobro vedo, kako je treba postopati z neorganiziranimi delavci, da si ne pristradajo kakega dolarja.

naselbini pa sta pri takem delu samo pa dva in morata rabiti ravnotoliko orožja pri delu kot tu v Dyerju, kjer nas je po pet skupaj. Ko tam naložita dva moža vse orožje na rame, kolikor ga rabita pri delu, sta že tako obložena, da se zemlja udaja pod nogami. Plačo pa imajo na Cheatbridgu tako, da se v resnici orožja ne spleta nositi za oni denar. Delajo po 10 ur na dan v skalnatem gorovju, kjer je celo bivanje samo precej naporno. Pri vsem tem dobijo za 10 ur dela po \$3.20. Priganjači so vedno za njimi, da ni mogoče nikomur počiti ni trenutka.

Tako se godi sedaj, ko je celo nekaj organizirane delavstva, kaj bi bilo pa tedaj, če bi sploh ne bil noben organiziran. Če bi izgubljena sedanja stavka premogarjev, bomo morali delati še daljše delavnike za dolar ali ališio rlačico na dan. Poleg tega nas bodo pretepalali z bikovko. Kolikor razvidim iz časopisa, delavci nimajo posebno velikega upanja na dober izid stavke. Žal da je še mnogo delavstva, ki je lojalno podjetništvu vzlic temu, da je izkoriščano žedzdalej bolj. Posebno v naši državi vidim mnogo delavcev, ki se sploh nič ne zanimajo za stavko in je še večina neorganiziranih. Delo opravljajo sedaj, ko se njihovi bratje borijo za boljši obstanek. V tej stavki po naši državi producira jo še več premoga nego si ga pred stavko in če bi bili povsod tako nazadnjaški kot so v Zapadni Virginiji, bi bilo organiziranemu delavstvu nemogoče misliti na kako zmago.

Rojaki, delavci, ki ste še vedno zvesti kompanijam in obratujete v rovi, poberite vaše krampe in lopate ter pridružite se svojim bratom, ki se bore tudi za vas.

Pred par tedni je tu preminul rojak Frank Tavehar, star kakih 38 let, doma nekje s Tolminkskega okraja na Primorskem. V starem kraju zapuščal ženo in več otrok. Vzrok smrti je preobilo zavžitje strupenega alkohola, ki ga je v tej državi kakor vode, odkar so vpeljali sloveško prohibicijo. — Popotnik Tonče.

Clinton, Ind. — Iz naše naselbine nimam kaj posebnega poročati. Stavka poteka mirno, želimo pa le, da bi čimprej končala. Stara navada se zdi, da je res železna rajca, kar se je pokazalo posebno tu, ko so korakali dne 15. junija fantje na "zapadni hribeček" in se tam zabavali po stari navadi. — Pozdrav vsem stavkarjem! — A. B.

JAVNA GOVORNICA.

Glasovi članov S. N. P. J. in čitateljev Prosvete.

S pota po Trinidadu, Colo. — Tukajšnje razmere so še dovolj ne za najeteže, ki delajo vsaki dan. Nikomur ne svetujem, da pride sem za delom. Morley, Primer in Valdes imajo že preveč "prostovoljnih delavcev". Zavedni stavkarji naj bi objavili vsa njihova imena, ko bo prišel zato pravi čas. Vem, da jim je med njimi dolga vrsta Slovencev na Primeru in Morleyju in dosti njih spada tudi k SNPJ. Z njimi naj se strogo postopa po pravilih.

Na Somersetu pišejo, da niso najeteži, temveč so junaki. Mi že vemo, za kake junake jih smatramo. Drugič bom prišel na urad kompanije v Primeru in vprašal superintendenta, kdo so vsi oni, ki opravljajo delo, pa jim bom v javnosti natančno popisal. — Stavkar.

Pleasant Valley, Pa. — Stavka v westmorelandskem okraju poteka še dokaj mirno, samo družbe si tu pa tam prizadevajo nadaljevati s delom po najetežih, kar pa jim ne uspeva. Kakor se izražajo rudniški delovodje imajo trikratno izgubo, ker morajo poleg najetežev imeti še veliko število deputjev.

Poročati bi imel veliko, kako se I. G. C. Co. ponaša s svojim višestvo ali ker mi je ravno prišel list "G. N.", št. 125 in sem v njem opazil dopis iz Herminija, Pa., se je treba malo ustaviti pri tem. Dopisnik v njem se zaletava ob steno, pri koncu dopisa pa v sodruga Charley Pogorelec. Ne vem, kako da se je med nas Slovence urinila ona grda napaka, da tako radi kritiziramo čez vse, kar je v korist našemu napredku. Mislim, da bi bilo veliko boljše, če bi združeni zapeli kako pesem in bili složni.

Dopisnik se predvsem zaleta v Proletarca, poleg pa hvali "G.

N." kot bi ga nekdo izdajal, kateri edini je zmožen nas odrediti. Opisuje, koliko zaslonbe ima v teh krajih ter da ga podpirajo celo napredni in radikalni premogari. To se mi pa malo čudno zdi, kajti večkrat vidim dopise iz Herminija, a od njih so redki v "G. N.". Navadno je dopis v "G. N." tam samo tedaj, kadar se kdo pripravi na napad. Toda še vseeno so redki dopisi iz premogarskih naselbin v tem listu, da ima Peter Zgaga vedno dovolj dela, da zamaži tiste luknje. Ko tako visoko naglašajo, kako velikansko število naročnikov ima "G. N.", akoravno vedno kritizirajo čez njega, ne pomisli, da upravnstvo "G. N.", pošilja mesece in mesece svojim nekdanjim naročnikom list, ne da bi se na njega zopet naročili, kar v največji slučajih ne plačajo. Kaj takega bi ne mogel storiti noben napredni list v Ameriki. "G. N.", seveda lahko kaj takega stori, saj njega lastnik je državni bankir.

Dopisnik nikakor ne more zapopasti, zakaj rojaki po Združenih državah podpirajo Proletarca s prostovoljnimi prispevki, a vendar se ne narače nanj. Dopisnik naj bo prepričan, da Proletarec ne bo propadel, daš on to želi. Četudi je on v resnici kdaj dal zraven kak cent, bi mu svetoval, da tega v listih ne oponaša, ni lepo oponašati, kar enkrat človek da. Pravi, da so valjki naprednjaki oni, ki se oglašajo v "G. N.", "največjem slovenskem dnevniku", kajti šele s tem se izve resnica. Proletarec namreč ne čita niti 20 odstotkov Slovencev. Če bi se bil dopisnik tako kot o "G. N." izrazil o Prosveti, bi bil dobil brezdvomno precej somišljenikov, ker v resnici je le Prosveta največji dnevnik v Ameriki in kar je glavno, je delavski list. Stari pregovor pravi, da se prijatelj pozna v nesreči in v tem spoznamo, da je Prosveta v resnici naša, ker izkazala se je kot najboljša zagovornica meznega delavstva. Dolžnost slehernega naročnika je, da jo priporoča svojim prijateljem, ki še niso nanjo naročeni.

Dopisnik ni pozabil izraziti želje, da bi bil rad slišal govoriti sodruga Pogoreleca, "da bi jim bil kaj razstomačil na unijski seji, kjer so govorili samo angleški govorniki U. M. W." Radi te seje je tudi meni strašno žal, da nisem vedel, da bi ga bil porval telefonično. Ko je pri nas nastopil sodrug Pogorelec je prvo govoril angleško, kar je napravilo dober utis na vse tukajšnje stavkarje, daš so raznih narodnosti. Odo-bravali so njegov govor kakor malokateremu unijskemu govorniku, saj že njegov nastop je kazal, da govori s prepričanjem in resnicjo. Ko je lepo orisal današnji sistem, mislim, da je marsikomu odprl oči, da se bo prišel zavdati, čeprav o U. M. W. of A. govornik ni mnogo povedal. — Poročevalec.

Pitcairn, Pa. — Ne vem, če je že bil kdaj dopis iz tega kraja, in kolikor mi je znano, tudi Slovencev ni v tem mestecu. Večina delavcev je zaposlena pri Westinghouse Electric and Mfg Co. ter pri železnici. Tudi več malih premogorovov je tu, ki pa ne rabijo več kot po 10 do 30 ljudi in v splošnem producira jo premog za zasebnike. Eden teh ro-vov je last Grimmer Coal Co., kjer sem jaz zaposlen od 8. aprila 1920. Lansko leto ta rov ni obratoval celo poletje in šel sem vprašat za delo v White Valley, a ga nisem dobil. Delo dobiti lansko leto ni bilo tako lahka stvar doli v "Beli dolini", pa tudi vprašati nisem hotel, daš bi ga bil morda dobil. Ko so tu zopet pričeli s obratom koncem avgusta, lani, sem prišel spet nazaj in sem bil ves čas tu zaposlen, čeravno sem včasih šel pogledat doli v "Belo dolino". Dela tam nisem iskal.

Med približajočo se stavko so se pričeli tudi tu pogovarjati, da ostanejo zunaj, a teden dni prej je lastnik rova zvedel za njihov namen in vledetega vsem ukazal opoldne iz rova v "kovačnico". Okoli 20 se nas je zbralo tam. Nagovoril nas je sledeče: "Slišal sem, da se nameravate pridružiti stavki, ki jo sklicuje organizacija U. M. W. of A. Nisem nasprotnik unije, ker bil sem tudi jaz enkrat delavec in razumem, da je to za delavce potrebno, rečem vam pa le, da na prostoru kot smo tukaj, se vam ne izplača ustanoviti lokala, ker največ dela od 20 do 30 ljudi. Sami lahko izprevidite, da tu ne morete uspeti, čeprav mi priznamo unijo, ker vas je premalo. Plačali pa bomo vseno kot plača unija. Storit

kar hočete, lahko se jim pridru-žite, če pa hočete tudi kakega z delom nadaljujete. Želim vaš odgovor in vam dam 15 minut časa; da se pogovorite. Tu sem jaz omenil, da bi bilo skoraj boljše, da bi nadaljevali z delom, ker za lokal ustanoviti nas ni dovolj in bi se ne izplačalo. Tudi sem omenil, da sem že delal pod unijo dvakrat, kar je res koristno in potrebno, da bi bila povsod, ali za tu nas ni dovolj, da bi imeli uspeh."

Lastnik rova in superintendent sta se nato odstranila, medtem pa so navzoči sklenili, da zastavkajo. Ko sta se vrnila so mr. Grimm odgovorili da zastavkamo. Odgovoril je, da je dobro, da bo zapril rov in odšla sta. To je bilo teden dni prej kot so drugi zastavkali. Rov je bil zaprt do 17. aprila. Ravno pred tem sem bil nekaj dni v "Beli dolini" in baš 17. zjutraj prišel domov, to je zjutraj, ravno ko so pričeli delati. Na delu so bili samo štirje.

Drugi dan, dne 18. aprila, sta prišla spet lastnik rova in ravnatelj v naše barake, kjer nas je naseljenih šest pečlarjev — po narodnosti so drugi Rusi — in rekla sta, da moramo na delo ali pa ven. Odgovorili smo, da ne gremo delat, lastnik pa nam je dal teden dni odloga. Bili smo doma celi teden, medtem jih je bilo vsaki dan več na delu in ko je 25. aprel prišel, se je onih pet odločilo za delo in z njimi sem šel še jaz.

Delali smo teden dni, pa zopet postali nezadovoljni valed teže, ker pri vsakem vozičku naloženega premoga je vzel 4 do 6 odstotkov. Sklenili smo zastavkati in drugi dan takoj prišli iz rova. Tudi to pot je bil superintendent takoj zraven in vprašal, kaj je vzrok, da smo prišli ven. Nihče se ni upal reči besede, nato sem jaz izjavil, da preveč jemlje pri tehtanju. Zavrnili me je, naj dokazem, drugače, da me da zapre-ti, drugi pa so molčali. Kdor hoče, lahko gre z njim, je rekel, da bo videl, kako tehtajo premog. Tudi tedaj so vsi molčali, jaz pa sem se podal z njim in videl sem vse. Vprašal me je, če imam kaj za reči. Nisem mu mogel ugovarjati in rekel, da je vse dobro, ker bil sem sam in bi lahko imel sitnosti.

Drugi dan jih je bilo 14 na delu, nas 6 v barakah pa smo ostali doma. Vsak dan je bil nad nami, naj gremo delat, ali pa ven; za kar pa se nismo zmenili. Proti koncu maja je spet prišel in rekel, kdor na bo 1. junija pri delu, da bo moral ven. Vseh pet mojih tovarišev je sklenilo, da grejo na delo, jaz pa sem ostal sam, ki pa tudi nisem mogel ničesar storiti, da sem končno šel delat. Drugače bi tudi ne mogel več tu dobiti delo, če bi šel proč od tu, kar pa ne maram, ker tu mi uga-ja.

To vse pišem, da bodo čitatelji Prosvete imeli malo več pojma o razmerah, kakorine so v resnici, ne take kot piše nekdo v št. 126 Prosvete z dne 31. maja, kjer me nekdo napada. Jaz nisem nasprotnik unije, temveč želim, da bi bila popolna zmaga čim prej pridobljena za rudarje. Rad bi bil, da bi se tudi tu hoteli drugi pridružiti uniji in stavkarjem, pa če nočejo, kaj morem pomagati sam. Če stavkam itak s tem ne koristim, a če bi ne misli tu ostati, bi se podal doli v "Belo dolino" k stavkarjem, pa mi tu bolj dopade, zato moram delati, ako hočem tu ostati.

Oni, ki ga omenja dopisnik iz White Valleyja, da je priostroval vsem, kar sem jaz govoril, pa rečem le toliko, da ne razume angleščino in sploh ničesar ni razumel. Pisec onega dopisa je si-cer pisal izvrstno vse drugo, le radi moje osebe bi bilo boljše, da bi se bil prej informiral, ker na besede drugih se ni dobro preveč zanašati. Vsako stvar je treba videti na lastne oči in prepričati se, pa ne bo nikjer toliko preprič in sovrastva. Tudi vsak naj bi predvsem pomislil pred svojim pragom, pa bo povsod čisto. Kot še nikdar prej, tako tudi sedaj nisem nasprotnik unije. Delati pa sem primoran, ker drugače izgubim delo pri tej družbi, toda jaz hočem ostati v tej naselbini. Če bi tu zastavkali, ne bi izostal, kar pa dvomim, da bi to prišlo, ker tu ni slege med rudarji; čeprav bi nas nekaj izostalo, bi vedna delala in morali bi seve na delo ali pa ven.

Želim, da bi sedanja stavka prinesla zmago rudarski organizaciji in v celoti najboljše uspehe. Vsem rojakom po Ameriki pozdrav. — F. Č.

Naročite se in širite svoje glasilo "Prosveto".

OTOK ZAKLADOV.

Čudoviti doživljaji malega Jacka na suhem in na morju.

Angleško spisal R. L. Stevenson.
Poslovenil J. M.

(Konec.)

Povedati moram, da se je Silver popolnoma svobodno gibal, in kljub vaškdanjemu zbadanju se je zdelo, da se zopet čuti popolnoma domačega in prijateljskega služabnika. In v resnici je bilo znamenito, kako dobro je prenašal naše preziranje in s kako neutrudljivo vladnostjo se je skušal sprijamiti z vsemi. Vendar mislim, da nihče ni ravnal z njim boljše kot s psom; le Ben Gunn se ga je še vedno močno bal in jaz, ki sem mu moral biti v resnici nekoliko hvaljen, čeravno sem imel celo vzrok še slabše misliti o njem, ker sem ga videl, kako je na planoti koval nove izdajstvo. Zdravnik mu je precej osorno odgovoril:

"Pijani so, ali nori."
"Prav imate, gospod," je odgovoril Silver, "in je prav vseeno vam in meni."

"Mislim da skoro ne zahtevate od mene, da vas imenujem usmiljenega človeka," je odgovoril poglavitni zdravnik, "in radi tega bi vas potegnili moja čustva nekoliko presenetiti, gospod Silver. Kajti če bi bil prepričan, da nore, — kakor sem prepričan, da imen eden mrzlico — bi takoj zapustil ta kraj in jim ne glede na vaško nevarnost prinesel pomoč svoje vednosti."

"Oprosite prosim gospod, to bi bilo zelo napačno," je dejal Silver. "Izgubili bi svoje dragoceno življenje, zanesite se na to. Jaz sem sedaj popolnoma na vaši strani in ne bi rad videl, da bi se družba zmanjšala, ko vidim, koliko vam moram biti hvaležen. Toda ti mogoče tam bi ne mogli držati besede — ne, niti če bi hoteli, in kar je več, oni ne bi mogli zapustiti, kot vi."

"No", je rekel zdravnik, "ste pa vi možak, ki zna držati besedo, da, vsi vemo kako."

Potem nismo mnogo več čuli o teh treh roparjih; enkrat smo se slišali strel iz puške in smo mislili, da so na lovu. Imeli smo posvetovanje glede njih in smo sklenili, da jih moramo pustiti na otoku v veliko veselje Bena Gunna. Pustili smo jim streljivo in smodnika, osoljene kozlovine, nekoliko zdravil in drugih potrebščin, orodja, obleke, jadro, ki smo ga imeli odveč dve tri vrvi in na posebno zdravnikovo željo precejšnjo mero tobaka.

To je bilo nekako naše zadnje dejanje na otoku. Zaklad je bil že ves na ladji, vzeli smo precej vode in ostanek kozlovine za slučaj kake nesreče. Tako smo nekoga lepega jutra dvignili sidro in odrinili iz Severnega zaliva; vrh jambre se je vila ista zastava, katero je kapitan razvil v ostrogu in pod katero smo se bojevali.

Izpostavljeni so nas morali pozorneje opazovati, kot smo mislili. Na potu skozi ožino smo se morali držati zelo blizu južnega brega, tam smo videli vse tri, ko so se sklekali skupaj na nekem peščenem pomolu in mlo proseče dvigali svoje roke. Nas je močno ganilo, ker smo jih pustili v tej nesreči; vendar nismo mogli prenesti še enega upora in vzeti jih domov, kjer so jih čakale vislice. Zdravnik jih je nagovoril ter jim povedal o zalogi, ki smo jo pustili zanje in kje jo morejo najti. Oni so nas pa še nadalje klicali po imenih ter nas v božjem imenu prosili, da naj bi imeli usmiljenje z njimi ter jih ne pustili umreti v takem kraju.

Ko so videli, da je vozila ladja svojo pot dalje in se je vedno oddaljevala iz silne daljave, je eden izmed njih — ne vem, kdo je bil — skočil s hrupnim krikom na noge, potegnil puško k rami ter ustrelil; kroglica je žvižgala mimo Silverjeve glave in predrla glavno jadro.

Po tem dogodku smo stopili v zavetje ograje, in ko sem čez malo časa zopet pogledal izza nje, jih in bilo več na svojem mestu in počen pomol nam je v naraščajoči daljavi kmalu izginil izpred oči. S tem je bil konec vsemu in proti poldnevu se je v moje ne-

popaljivo veselje pogreznil tudi najvišji vrh Otoka zakladov v morje.

Nam je tako zelo primanjkovalo, da je moral vsak na krovu pomagati — samo kapitan je ležal na zadnjem delu ladje in dajal svoja povelja; četudi mu je bilo precej bolje, je vseeno še potreboval miru. Obrnili smo se proti najbližjemu pristanišču španske Amerike, kajti brez novih mornarjev si nismo upali voziti naravnost domov, in zato smo bili vedno nasproti letov in nekoliko večjih viharjev popolnoma izčrpani, ko smo dospeli tja.

Solnce je ravno zahajalo, ko smo vrgli sidro v zelo lepem, okoli in okoli od zemlje obdanem pristanišču; na mestu so nas obdali čolni polni zamorcev, mehkanskih Indijancev in mulatov, ki so prodajali sadje in zelenjavo in se ponujali, da se potapljajo za mal denar. Zdravnik in sodnik sta stopila na suho, da prebijeta tam večer, ter sta vzela mene s seboj. Kmalu sta se seznanila s kapitonom neke angleške bojne ladje, se začela pogovarjati šla z njim na njegovo ladjo in se, da govorim na kratko, tako dobro zabavala, da se je že svital dan ko sta se zopet vrnila na Hispanio.

Ben Gunn jet bil na krovu in kakor hitro nas je zagledal nam je začel s čudovitimi obrazy pripovedovati novo zgodbo. Silver je popihal! Izpostavljeni je pripustil, da je v malem čolnu pred nekoliko urami skrivaj odšel; in sedaj nam je zagotavljal, da je storil radi tega, da nam ohrani naše življenje, ki bi bilo gotovo izgubljeno, če bi ta "mož z eno, nogo" ostal na krovu. Vendar to ni bilo vse. Pomorski ropar ni odšel praznih rok. Neopaženo je prežgal steno ter vzel eno izmed vrečic zlata vredno morebiti tri ali štiri stotine ginej, da si pomaga na svojih nadaljnjih potovanjih.

Mislim, da smo bili vsi veseli, da smo se ga tako po ceni iznebili. No, naj končam svojo povest! Najeli smo nekoliko mornarjev, imeli ugodno vožnjo in Hispanio je dospela v Bristol ravno, ko je gospod Blandy začel misliti, da bi pripravil pomožno ladjo. Samo

pet mož se je vrnilo od onih, ki so odrinili na morje. "Pijača in vrag sta pobrala ostale," in se celo prav imenitno, čeravno se nam ni godilo tako slabo, kakor oni ladji o kateri so prepevali, da se je od petinsedemdesetih mornarjev vrnil samo eden!

Vsakdo je dobil bogat delež zaklada ter ga uporabljal modro ali nespametno, kakor je bila ravno njegova narava. Kapitan Smolett ne vozi več po morju. Gray ima denar in je vstopil v pomorsko šolo. Sedaj je podčastnik in deloma lastnik lepe ladje; poleg tega je oženjen in družinski oče. Kar se tiče Bena Gunna, je dobil tisoč funtov šterlingov, katere je ali zapravil ali zgubil v treh tednih, ali bolj natančno povedano v devetnajstih dneh, kajti dvajsetega je zopet prišel prosit. Dali so mu mesto vratarja prav on, česar se je na otoku tako zelo tresal; še vedno je živ in zelo priljubljen pri dečakih, čeravno le kot nekak norček, in je v nedeljah in praznikih imeniten pevec v cerkvi.

O Silverju nismo več čuli. Ta strašni enonogi mornar je izginil; mislim, da je našel svojo staro ženko in živi mogoče prijetno ob strani nje in kapitana Flinta. Upajmo, da je tako, kajti njegovo upanje na prijetnost na drugem svetu je bilo zelo akromno.

Srebro s palicah in orožje se še vedno nahaja tam, kjer ga je zakopal Flint, vsaj kolikor je meni znano, in bo radi mene ležalo tam na vekov veke. Niti z voli niti z najmočnejšimi vrvmi bi me ne mogel priveriti nazaj na prokleti otok in najhujše sanje, ki jih kdaj imam, so one, ko čujem, kako se morje zaganja v njegovo obrežje ali pa kadar v spanju ne nadno kviško planem ter mi doni po ušesih ostri glas kapitana Flinta: "Pijastri! Pijastri!"

Zakaj so listi naših rastlin ravno zeleni?

Zamislimo si temnico, popolnoma zatemnjeno sobo, in v njenem sredi luknjico, ki skozi njo vpadajo ozko solnčno žarkovje. To žarkovje združimo v zbiralni leči in ga propustimo skozi trikotno, stekleno prizmo. Za prizmo postavimo zaslon od bele lepence, da prestrežemo iz prizme idočo, odklonjeno žarkovje. Kaj vidimo sedaj? Na zaslonu opazimo lepo barvano mavrico, v kateri naše oko razločuje sedem glavnih barv, ki se prelivajo ena v drugo, in sicer v sledeči vrsti: rdeče, oranžno, rumeno, zeleno, svetlozeleno, temnozeleno in vijoličasto. Ta barvani trak imenujemo spektrum solnčne svetlobe.

Solnčna in vsaka podobna svetloba se imenuje bela svetloba. Stekljena prizma razkloni (razdeli) belo solnčno svetlobo v barvne svetlobe, ki jih zovemo tudi spektralne svetlobe. S tem je dokazano, da je bela solnčna svetloba sestavljena iz raznobarnih žarkov. V spektru smo pa nahajajo še tostran rdeče barve infrardeče, onostran vijoličaste pa ultravijoličaste barve, ki so pa za naše oko nevidne.

Čemu smo to povedali? V naravi sami se nahajajo tudi druga telesa in snovi, ki imajo del

lastnosti, kakor smo jo videli pri stekleni prizmi. In sicer imamo telesa, ki nekatere spektralne barve vpijajo, drugo pa propuščajo ali jih odbijajo. Bela telesa odbijajo vse barve, črna jih pa vse vpijajo. Barvo da telesa le ona spektralna barva, ki jo telo odbija ali propuščajo, ker samo ta zadene naše oko.

V listih rastlin se nahajajo razen drugih tudi zelena barvila, ki jih s skupnim imenom nazivljemo klorofil ali listno zelenilo. Klorofil ima lastnost in v listih naloga, da vpija nekatere solnčne barve in jih izpremeni v toploto, ki služi za spajanje ogljikove kisline z vodo in s tem za tvorbo škroba, ki je prvi proizvod asimilacije ali usvajanja. Škrob potrebuje rastlina za gradnjo svojega telesa in za hrano.

Rastline usvajajo ogljikov dioksid (asimilirajo) le v svetlobi, torej navadno podnevu. Svetli zlasti rumeni solnčni žarki pospešujejo usvajanje. — Brez solnca torej ni rastlinske rasti, brez rastlinske hrane pa ni ljudi, ne živali; solnce je torej vir vsemu življenju.

Klorofil je, kakor rečeno, zelen, a zelen zato, ker propuščajo zeleno spektralno barvo. Nastane pa vprašanje, zakaj je klorofil ravno zelen, ali bolje, zakaj propuščajo ravno zeleno barvo, nadalje, katere barve klorofil vpija in zakaj druge barve propuščajo?

Klorofil propuščajo vse ultravijoličaste in infrardeče barve, ker leži v njih 80% celokupne solnčne toplote. Če bi listi vpili te barve, bi se tako močno ugreli, da bi zgoreli. Klorofil uskava samo vidne spektralne barve, a niti teh vseh, ker je njih toplota še vedno prevelika.

Solnčno žarkovje se tekom dneva menja in različno zadeva rastline. Zjutraj in zvečer pada neposredno na nje, preko dneva pa najprej na zemljo in šele odbito žarkovje udarja ob rastline. Pravimo, da stoje rastline zjutraj in zvečer v neposredni, čez dan pa v razpršeni svetlobi. V razpršeni solnčni svetlobi izrabljujejo rastline največ modro barvo, zeleno pa propu-

ščajo; v neposredni svetlobi, torej zjutraj in zvečer pa vpijajo največ rdečo barvo, a zeleno propuščajo, zeleno barvo, zaradi tega se vidijo našemu očesu zeleni.

Iz tega razvidimo, da je zelena barva listu najprimernejša, ker v mogočnejši zadostno izrabljajo solnčne svetlobe, ne da bi prišla rastlina v nevarnost za svoj obtoji valsed prevelike množine toplote.

— Inš. V. Sadar.

SEVEROVA ZDRAVILA VZDROŽEJO ZDRAVJE V DRUŽINAH

Luhe Mrtve Lase
možje preprečiti in dati lasem
tako mehkoč blujnost, in lepoto,
katero si vsakdo želi ako
nadenite

**SEVERA'S
HAIR POMADE**

Izvrstna priprava za nego las,
idealna, zdravilna, in čista.

CENA 25c
Vpnečije v lekarnah.

W. F. SEVERA CO.
CEDAR RAPIDS, IOWA

Za kuhanje piva doma

imamo v zalogi slad, hmelj, sladkor
in vse druge potrebščine. Poskusite in
se prepričajte, da je doma pri nas
kuhanje vedno le najboljši in najcenejši.
Dobiti je tudi zbirko sodov,
steklenic in raznih loncev, itd.

Mi vam dostavimo naročilo po pošti, točno v vse kraje.

Grocerijam, sladničarjem in v prodajalnice živilne damo primeren popust pri večjih naročilih. Pišite po informacije na:

FRANK OGLAR,
6401 Superior Avenue, Cleveland, O.

EMIL KISS, bankir,
133 Second Ave.,
NEW YORK, N. Y.

ZASTOPNIŠTVO

Slovenske Banke D. D., Zagreb.
Prva Hrvatska Stečajnica, Zagreb.
Francosko-Srbsko Banko, Beograd.
In njih podružnice in Jugoameriki.

Izplačuje v gotovem AMERIČKEM dolarju v dinarjih in kronah v starom kraju.

POTOM POSTE IN BRZOJAVNO.

PRODAJAM SIFKANTE ZA VSE LINIJE.

VAM PREKRIMNO ROJAKE IZ STAREGA KRAJA.

ORAVIJAM VSE BANČNE POSLE.

PREJEMAM DENAR NA VLOGE IN PLACUJEM 4% OBREŠTL.

Pišite po cenik.

EMIL KISS, bankir,
133 Second Ave.,
NEW YORK, N. Y.

F. M. Dostojevskij:

BESI

Roman v treh delih.

Preložil Vladimir Levstik.

(Dalje.)

"To se pravi, da ne morete sami pomagati pri porodu; saj ne mislim tega; starko hočem, starko, babnice prosim, strežnice, sluškinje!"

"Starko pošljem, le morebiti ne takoj. Če hočete, bi namesto nje..."

"Oh, ni mogoče; zdaj grem po Virginsko, babico."

"Podla babi!"

"O da, Kirilov, toda najboljša je v vsem mestu! O da, vse to brez pobožnosti, brez veselja, z gnusom, zmerjanjem in bogokletstvom spride tako velike skrivnosti, kakor je rojstvo novega bitja!... Oh, ona ga že zdaj preklinja!"

"Ako hočete, bom jaz..."

"Ne, ne; le dokler se ne vrnem — o, Virginsko privlečem, naj stane kar hoče! — stopite katekrtar na moje stopnice in poslušajte tiho, ali noter nikarte, da je ne prestrašite, noter ne hoditi, prosim vas, samo poslušajte, za vsak nesrečni slučaj. Na, če bi bila skrajna sila, tedaj vstopite."

"Razumem. Denarja imam še rubelj, nate. Jutri sem mislil kokoš, zdaj je nočem. Tecite naglo, tecite, kar morete. Samovar bo vso noč."

Kirilov ni vedel ničesar o naklepih zoper Satova, pa tudi nikoli prej ni slišal, kako velika nevarnost mu preti. Vedel je, samo, da ima neke stare račune s "temi ljudmi", in dasi je bil deloma sam zapleten v to reč, so bila navodila, ki jih je dobil iz inozemstva glede Satova, vendar zelo govrana, kakor se vobče ničesar ni udeležil od blizu. In zadnji čas je pustil vse te razne naloge, odvrnil se od slehernega posla, zlasti pa še od "skupne stvari", ter živel samo premišljevanju. Čeprav je Pjotr Verhovenski pri sebi povabil Liputina h Kirilovu, prepričan se, da v zame v danem trenutku Satovljevo zadevo nase, vendar ni zinil v razgovoru s Kirilovim niti besedice o Satovu; še namignil mu ni, ker se mu gotovo ni zdelo politično. Kirilov sam pa tudi ne zanesljiv. Odložil je to do jutri, ko bo vse opravljeno in bo potem takem tudi Kirilovu "vseeno" — vsaj kakor si je Pjotr Stepanovič predstavljaval tega človeka. Liputin je celo opazil, da ni padla vžle obljubi nobena beseda o Satovu, toda bil je preveč preveč razburjen, da bi bil mogel protestirati.

Kakor vihra je drevil Satov v Mravljinoje ulico, preklinjaše pot, ki se mu je zdel brez konca in kraja.

Dolgo je moral trkati pri Virginskem; vsi so že davno spali. Toda Satov je brez ceremonij na vsmoč udaril po oknici. Priklenjeni pes na dvorišču se je trgal in srdito lajal, pa vse ulice so povzeli za njim.

"Kaj trkate in kaj bi radi?" se je začul nazadnje pri oknu mehki in spride "žalitve" neso razmerne krotki glas Virginskega.

Oknice je zakrivala in linica na nji se je odprla.

"Kdo je, kakšen falot!" je hudožno zavrečal

"Žaliti!" že čisto primerni ženski glas stare device, sorodnice Virginskega.

"Jaz, Satov, ženska se je vrnila k meni in pravkar rodi..."

"Naj rodi; glejte, da se spravite!"

"Po Arino Prohorovno sem grisel; brez nje ne grem nikamor!"

"Ona ne more hoditi k vsakomur. Ponoči je posebna praksa... Poberite se k Makkejevi in ne predzrite se več razbijati!" je regljal razjarjeni ženski glas.

Slišalo se je, kako je Virginskij prigovarja; toda stara devica ga je pehala stran in se ni hotela umekniti.

"Nikamor ne grem!" je zopet kriknil Satov.

"Počakajte, le počakajte!" je zaklical nazadnje Virginskij, ugnavši devico. "Prosim vas, Satov, počakajte pet minut, da zbudim Arino Prohorovno; dajte prosim, ne trkajte in ne kričite... O, kako strašno je vse to!"

Čez pet neskončnih dolgih minut se je prikazala Arina Prohorovna.

"Žena je prišla k vam?" se je zaalil iz linice njen glas, ki v začudenje Satova nikakor ni bil jezen, samo poveljujoč kakor navadno; toda Arina Prohorovna sploh ni znala govoriti drugače.

"Da, žena, rodi."

"Marja Ignatjevna?"

"Da, Marja Ignatjevna; kdo drugi ko Marja Ignatjevna!"

Zavladal je molk. Satov je čakal. V hiši so šepetali med seboj.

"Ali je že dolgo tu?" je zopet vprašala mado Virginskaja.

"Nocoj je prišla, ob osmih zvečer. Za Boga, podvzajte se!"

Spet so šepetali, kakor da se nekaj posvetujejo.

"Čujte, ali se ne motite? Vas je sama poslala pome?"

"Ne, ni me poslala po vas; ona hoče babnico, navadno žensko, da mi ne bi napravila stroškov. Toda ne bojte se, plačam vam vse."

"Dobro, pridem, če že plačate ali ne. Vedno sem cenila neodvisna čuvstva Marje Ignatjevne, čeprav me ona mogoče več ne pomni. Imate najpotrebnejše stvari?"

"Ničesar nimam, toda vse bo, vse bo..."

"Tudi v ljudeh je nekaj velikodušja!" je premišljal Satov na poti k Ljamšinu. "Človek in njegovo prepričanje sta marsikdaj dvojce, kakor se zdi. Mogoče sem v mnogem kriv gred njimi!... Vsi smo krivi, vsi smo grešili — da bi le vsi spoznali to!"

Pri Ljamšinu ni bilo treba dolgo trkati; v začudenje prišleca je takoj odprl linico. Vžle svoji nezaušnosti in vednemu strahu za zdravje je bil skočil s postelje bos in v sami straji, v nevarnosti, da se prehladi. Toda Ljamšinova tenkostilnost in naglica sta imeli poseben vzrok: razburjenje, v katerem se je vrnil s seje "naših", in tretje, ki ga je stresal ob teh mislih ves večer, mu nista dala zatimiti očesa; neprestano mu je bilo, kakor da stoji ne pragu neveljavi, vse prej ko dobrodošli gostje... Vest o Satovlji ovadbi ga je najbolj mučila... In zdajci, kakor nalašč, je nekdo tako strašno glasno potrkal na okno!

(Dalje prihodnjik.)

Veliko potnikov.

V STARI KRAJ ODHAJA veliko rojakov. Ako sta tudi Vi namenjeni tje, tedaj najbolje storite, ako potujate skozi podpisano trgovino, ki je znana zaradi točno potrebne in priporočene od onih, ki so se potovali.

IZ STAREGA KRAJA bo prišlo po 1. juliju zopet velike število novih priseljencev. Ako šelite tudi Vi dobiti kako osebo, tedaj nam pišite po nadaljna tozadevna pojasnila.

PRI POSILJANJU DENARJA se pred vsem važno tri stvari in enkrat hitrost, ceni in varnost. Naša banka vam nudi vse tri. Posušite se jo torej vsolet, kadar pošiljate denar.

Za vsa nadaljna pojasnila se obrnite na

SLOVENSKO BANKO
ZAKRAJŠEK & ČEŠARK
70 — 9th Ave.,
NEW YORK CITY.

CUNARD-ANCHOR
ANCHOR DONALDSON
Najhitrejši svetovni moderni parniki.
Narodite svoj listek takoj. Gotovo je
soputstvo v vašem mestu ali kje blizu.

VINO DAMO EASTONI
V Jugoslavijo, Bolgarijo, Rumunsko in
Ogorsko preko Dubrovnika in Reke.
CAMERONIA.....Juli 8.
Volnja stane \$105. — Davek \$5.
Zelenica do Ljubljane — 30.

Preko Cherbourga vrake TOREK
MAURETANIA AQUITANIA
BERENGARIA
Volnja stane \$100. — Davek \$5.
Zelenica do Ljubljane \$10.51.

ROJAK PAJK JE

V trgovini nad 16 let, na tisoče dolarjev razpoljše blaga po celi Ameriki pa se ni nikdar silalo da ni vsak dobil pošteno blago. Kdor od nas enkrat kupi, se kupi. Pošljite brezplačne cenike po celi Ameriki za ure, zlatnina, srebrnina, diamante, prstane, dalje prave glasne Columbia gramofone, slovenske in v vseh drugih jezikih gramofonske plošče, zastave, regalije, kape i. t. d.

On je edini pravi zastopnik v Conemaugh, Pa., za Columbia gramofone in plošče.

En sam poskus in prepričali se bode.

IVAN PAJK, 24 Main St., Conemaugh, Pa.

NAJHITREJŠA POTNIŠKA POSTREŽBA

Iz NEW YORKA v TRST (Via Napulj) s Amerikiškim poštanim parnikom PHILADELPHIA, pluje julija 1. (Medkrov 15,000 ton).

Parnik Philadelphia je en najhitrejših, večjih in izvrstno vrejenih parnikov med New Yorkom in sredozemskimi poslovanju. Prvi, drugi in tretji razred, izvrstne tretjega razreda kabine s 2 in 4 prostori. Dosti vina pri vsakem obedu.

Za ceno in rezervacijo prijavite se pri domačemu zastopniku ali pa pri

John J. Dwyer, General Agent, 150 Broadway, New York.
K. W. Kempf, Gen. Western Pas. Agt., 120 N. La Salle St., CHICAGO, ILL.

Vsak previden vlagatelj vpošteva pri naložitvi svojega denarja

Sigurnost in dohodek

Vložite Vaše prihrane pri nas na

"Special Interest Account"

ker uživata te prednosti v polni meri. SIGURNOST vloge Vam je zagotovljena v pokrilitu s najboljšimi amerikiškimi bondi, čisti DOHODEK pa iznosa 4% na leto.

Vloge se lahko začnejo s \$5.00, vse nove vloge, ki se vložijo do 10. julija obrestujejo še od 1. julija t. l.

Frank Saksor State Bank

Glavno zastopstvo JADRANSKE BANKE
82 Cortlandt Street New York City